

Nr 150

Av herr Westberg m. fl., om kostnadsfri undervisning vid
korrespondensinstitutens preparandkurser, m. m.

(Lika lydande med motion nr 110 i Första kammaren)

Det synes angeläget, att frågan om examensstuderande brevscolelevers studiesociala problem, som icke behandlats i SOU 1962:5, icke uppskjutes. Denna kategori av brevscolestuderande skiljer sig från elever vid skolorna för vuxna endast så till vida, att de själva har att helt svara för studiekostnaderna.

Korrespondensmetoden har tilldragit sig större intresse i Sverige än i något annat land och är här en allmänt accepterad utbildningsform. Ett betydande antal brevscolestuderande avlägger årligen offentliga examina.

Hittills gjorda erfarenheter klargör, att korrespondensundervisning kompletterad med korta, muntliga preparandkurser är en i hög grad effektiv undervisningsform, som från studiesocial synpunkt synes vara väl värd att främja. För den enskildes möjlighet att med framgång slutföra examensstudier och avlägga en god examen har det visat sig vara av allra största betydelse, att de genom korrespondensstudier inhämtade kunskaperna och färdigheterna kompletteras av en koncentrerad muntlig genomgång inför lärare, som har goda erfarenheter av examination. Det är emellertid ofrånkomligt, att vissa korrespondensstuderande måste avstå från den muntliga avslutande undervisning, som går under beteckningen preparandkurs, eftersom deltagandet i dylik muntlig kurs skulle medföra en alltför svår ekonomisk belastning. Enligt uppgift som motionärerna inhämtat från Hermods, som har rätt att själv anställa real- och studentexamina, förekommer det t. o. m. att vissa elever av ekonomiska skäl måste avstå från möjligheten att examineras vid den egna skolan, eftersom de inte kan finansiera tjänstledighet och uppehälle på annan ort än hemorten för deltagande i muntlig preparandkurs och därmed göra sig berättigade att delta i skolans examination.

I linje med det förslag, som framförts av studiesociala utredningen och som låg till grund för Kungl. Maj:ts proposition nr 107 till fjolårets riksdag, får det därför anses i hög grad skäligt, att korrespondensstude

rande får åtnjuta preparandkursundervisning kostnadsfritt, och att därutöver stipendier får utgå till denna kategori av studerande enligt de principer som föreslås för studerande vid Skolan för vuxna i Norrköping och Härnösand. De s. k. brevskestipendierna som för närvarande kan utgå är beräknade att täcka avgifterna för själva korrespondenskursen, men är — såsom framgår av ett yttrande av studiehjälpsnämnden, återgivet i statsverkspropositionen 1961 — för låga även för detta ändamål och utgår först sedan den studerande avlagt godkänd examen.

Det synes vara ett socialt rättvisekrav, att de studerande, vilka på grund av familjeförhållanden, försörjningsplikter eller arbetsförhållanden saknar möjlighet att under längre perioder vara borta från sin hemort eller arbetsplats och sålunda dra nytta av den gymnasieundervisning, som kostnadsfritt meddelas av statliga skolor, skall beredas tillfälle att med minsta möjliga ekonomiska uppoffring bedriva gymnasiestudier i annan ordning. Behovet av stöd åt korrespondensstuderande enligt ovan elimineras inte genom en utbyggnad av institutionen med statliga vuxenläroverk, vilkas upptagningsområden ju är lokalt begränsade.

Bifall till ett förslag om dylikt stöd åt examensstuderande brevskelelever skulle göra det möjligt att tillgodose de starka rättviseskäl, som studiesociala utredningen I (SOU 1962:5 s. 37) anför som grund för sitt förslag att ”i ett samhälle med stigande materiella resurser” söka bereda vuxna tillfälle till en utbildning som de inte fått i yngre år.

Det ifrågasatta statliga stödet åt vuxna korrespondensstuderande bör utgå dels i form av kostnadsfria preparandkurser, dels i form av särskilda stipendier för dem som nått fram till slutetappen för sina studier.

Preparandkurserna föreslås finansierade genom statliga anslag till korrespondensinstitut, som inlägger ansökan härom. För en bedömning av omfattningen av de i detta sammanhang aktuella kostnaderna kan hänvisas till Hermods Korrespondensinstituts Stiftelses yttrande över studiesociala utredningens betänkande, vari anges, att institutets kostnader för under läsåret 1960/61 bedriven preparandkursverksamhet för realexamen, studentexamen, handelsgymnasieexamen och ingenjörsexamen uppgått till cirka 200 000 kronor, bortsett från kostnaderna för lokaler, administration och examination i real- och studentexamen. Redovisning och vederbörlig kontroll torde lätt kunna åstadkommas efter mönster av annan liknande verksamhet, som åberopas i Hermods remissyttrande.

Departementschefen har accepterat studiesociala utredningens välmotiverade förslag, att de vuxna studerande som hunnit fram till slutetappen i sina examensstudier, genom stipendiering bör ges möjlighet

att ta ledigt från sin anställning för att ägna sig enbart åt studier under en kortare period. Exakt samma skäl kan åberopas för stipendier åt dem som studerar per korrespondens för officiell examen. De av departementschefen föreslagna särskilda stipendierna bör därför utgå även till examensstuderande brevskoleelever. Mot bakgrunden av de kostnader, som den statliga undervisningen för vuxna medför, förefaller de erforderliga beloppen för ett realiserande av förslaget ovan om stöd åt brevskolestuderande blygsamma.

Möjlighet bör sålunda beredas korrespondensinstituten att efter ansökan erhålla anslag för täckande av de kostnader, som är förenade med preparandkurser för realexamen, studentexamen, handelsgymnasium och teknisk privatistexamen, så att denna undervisning blir kostnadsfri. Dessutom bör — utöver brevskolestipendierna — särskilda elevstipendier utgå till de studerande för beivrande av denna undervisning med 2 000 kr. per gymnasieelev och 1 000 kr. per realskoleelev.

Under hänvisning till det anförda får vi sålunda föreslå,

att riksdagen — för beredande av likställighet mellan brevskoleinstitut och elever vid dessa respektive de statliga vuxenläroverken och deras elever — måtte för budgetåret 1963/64 anvisa erforderliga medel för att bereda kostnadsfri undervisning vid korrespondensinstitutens preparandkurser för realexamen och studentexamen, för examen vid handelsgymnasium och teknisk privatistexamen samt därutöver erforderliga anslag för stipendiering av elever vid dylika preparandkurser med 2 000 kronor per elev på gymnasiestadiet respektive 1 000 kronor per elev på realskolestadiet.

Stockholm den 23 januari 1963

Olle Westberg

Hans Nordgren

Jan-Ivan Nilsson